

ge de Dimiata, e el passatge de Tunis e ---», Muntaner (fets de 1283, § 71, Casac. II, 18.29 i I, 48.20); «un canonge --- pregà-lo que'l resebés per monje; mes S. Bernat no li o volc consentir --- e'l canonge li dix: --- Per què as tu perfectió tant lausada ---? — E S. Bernat li dix: --- no pots tu viure, e ésser, perfeyt en la tua claustra ---», *VidesR*, 178v1. Amb sentit intensiu, subratllat per la construcció amb datiu ètic: «si com l'om vell, qui 'n son temps *vid'* à feta / sats plaentment en algun' art apresca, / e per fort cas aquella l'és defesa / --- / ne pren a mi, que no sé com me *visca*, / perquè d'Amor me veig tancada porta / ---», Ausiàs (LXXVI, 5e).

Ens limitarem a documentar en data medieval formes importants en la història morfològica: *vivim* rimant amb *eissim* en l'*Oració de T. D. de Cerveri*, v. 60 (explicació morfològica: *LleuresC*, 327n.), cf. *escrivetz*, *VidesR*, f° 72 (n. 112) i 150r1, però en el NE. abans era *vivem*, *VidesR*, 227r1 (d'acord allí amb l'oc. *vivem*, *vivetz*). Subj. Pres. 3 *viva* «aytant con *viva* no vull ésser apelat rey», Desclot II, 17.21, *VidesR*, 179v1; Subj. Pres. 2, *vives*, *VidesR*, 253v2. Pf. fort, tipus *visc*, per a l'explicació del qual (*viscut* analògic de *NASCURT*), veg. *LleuresC*, 323; el pf. 3 *visc* en *VidesR*, 22r2 i 172v2, junt amb *revisc*, 76r2, 14r2; pf. 6 *viscren*, ib. 9v1, 125r2; el pf. 1 passant ja al tipus semi-fort *visquí* 174r2, Muntaner (Casac. I, 48.22); i el mateix procés degué produir-se en oc. ant., on en els trobadors ja es troben més aviat formes com aquesta: pf. 1, *vesquei*, *Girart de Rossilhon* (Appel, *Chr.* 1.395); pf. 6 *visqueron* V. d. *Sta. Doucelina* (ib., 119.15).

Subjuntiu imperfecte 3 *visqués* *VidesR* 258v1; Subj. impf. 6 *visquessen* *VidesR* 224r1; en oc. ant.: Subj. impf. 5 *visquessetz* G. Faidit (ib., 82.44), impf. 3 *visquest* G. d. Rossilhon (ib. 1.317). El part. passiu és ja *viscut* (paral·lel a *nascut*) en *VidesR* «70 ayns é eu *viscut*, en los quals totz temps é servit a luxúria», f° 6r1; i Muntaner (supra); com en oc. ant.: «Ben à cinc mília ans que aquò es avut: / ieu non ai ges 70, et es-ne be vendut, / e de re pus no-m membra mas tant cant ai *viscut*; e si --- aguéis Dieu conogut / ---», *Novas del Eretge* (princ. S. XIII, v. 44).

El Pres. 1 seria primitivament *jo viu*, tal com ho és en oc. ant. (ll. *vīvō*): «quan suy ab lieys, sí m'esbahís / --- / ni muer ni *viu*, ni no garís, / ni mal no-m sent, e sí l'ai gran / ---», Cercamon (Appel, *Chr.*, 13.25); i amb la construcció de datiu ètic, després represa per Ausiàs: «E car no vei mon Rainier de Marselha: / si tot me *viu*, mos *viures* no-m és *vida*», Peire Vidal (ib., 24.20). Més tard *viu* del Pres. 1 és substituït per *visc*, segons el model del pf. *visc*, *viscren*, *visqué*, i part. *viscut*; al mateix temps que *viva* Subj. és reemplaçat per *visca*. Ind. Pres. 6 *viven* (Llull, *Merav.*, NCL. II, 42, text infra, a *vianda*). Recordem que en Ind. Pres. 6 fou *viven* amb *v* durant tota l'E. Mj. (veg. *LleuresC*, 317) — igual que *moven*, *deven*, *beven* —; i que les grafies *viuen* i anàlogues que posen els editors de textos medievals són un error indiscutible; les formes en *-uen* són refaccions analògiques que

no aparegueren fins al S. xv i no es generalitzaren fins més tard.

Reproduïm les cites d'autors medievals que ja donen *AlcM* i *DAG*, que tinguin aire de ser i deuen ser justes. *Vivits*, Llull (*Merav.* v, § 2); *Eiximplis*, rec. Ag. II, 302. Subj. Pres. 3 *viva*, Llull (*Arbre Sci.* I, 14); ross. 1309 (RLR VIII, 63), *viva*, Desclot i *VidesR*, supra; però ja *visca*, BMetge i Ausiàs, supra, i en Jo Martorell: «la Emperadriu --- dix-li: --- Prega Déu, Hipòlit, que yo't *vixca*, car poca admiració serà que yo not faça, ans de molts anys, corona real portar» (Ag. III, 163); «*vixcam* alegres», JnEsteve (*LiEleg.* t.4); i infra, per a l'ús com a exclamació. Pf. 6 *visqueren*, Llull (*Merav.* VIII, § 8) i BMetge (*Somni* III), pf. 3 *visqué* *Flos Sanctorum*, S. xv (ed. 1504). Subj. Impf. *vissem*, Llull (*Cont.* 62), però el tipus *visqués* degué ser quasi general des del S. XIII, cf. supra, i *visquessen*, Llull, *Cont.*, 346.18, i *Merav.* VII, § 1; i en una Carta fundacional del S. XIV, *CoDoACA* VIII, 427.

Pel que fa a l'ús exclamatiu del Subj. Pres., la forma arcaica *viva* es mantingué una mica més amb aquesta funció: *AlcM* en dona cites correctes en la *Cròn.* del Cerimoniós, Eiximenis, StVicentF, Bna. 1391 i el *Gènesi* de Serra («los més cridan *viva* ·l· rey» Princ. 1463, *CoDoACA* XXII, 161), si bé *visca* amb aquesta funció apareix des de c. 1400 («Un hom cridà: — *Vischa* 'N Bollan, lo sabater», *Testament d'En Serradell*, b-3) i en el *Tirant de Galba*: «*vixca* lo magnànim Capità crestià!», «*vixqua* lo benaventurat cavaller Tirant!», «*Visca* la celestial --- bondat del Emperador! e *visca* lo novell Cèsar del Imperi» (Ag. IV, 9, 42, 308.1f.); «*visca* lo rey, *visca* lo rey», cridaven els pagesos mallorquins l'any 1451; si bé d'altres, el mateix any, deien «*viva*, *viva* lo rey Reyner», Quadrado, *Forenses y Ciu.*, 369, 351.

Es un fet filològic que històricament l'ús de *viva* no tingué res d'influència castellana; però avui és castellanisme, i *visca* no és cosa «del llenguatge corrent», com diu *AlcM*, sinó la única usada pels qui parlen bé i l'única tolerable (a desgrat d'Ant. M. Alcover, nota del seu temps botifler, *BDLC* XIII, 1924, 192). En la forma composta *viva-déu*, ja oblidada del seu significat, es mantingué com una mera interjecció, enèrgica o brutal, en alguns ambients conservadors, fins al tombant del segle: «És en Picolí, *vivadéu!* Me-catxo que véns bé!», «que ahont vull anar? a l'infern, *vivadéu!* a... a... a regirar el món: allà hont senti farum de cabró, qu'allà serà ell», MrnVayreda (*Puny.*, I, VIII, 135 (109), XIV, 225 (176)).

El radical *visq-* avui ha proliferat analògicament, fins al gerundi en parlar usual o vulgar del cat. central, *visquent*, i de la major part del domini, en cat. del NO. fins i tot a l'ind. impf., en particular en el Segre mitjà i Pall: «Cucurulls é una barraca que hi *biskibe* 'família» Castellnou de Bassella (1956); «La Casa del Rèi. —? —perquè hi *biskibe* un que li diven lo *reji*» Arestui (1959).

AlcM cita només dos exs. d'una forma *viuir* com a inf.: no és que sigui «molt arcaica» sinó molt dubtosa o del tot irreal: la de Llull és una llicència poètica, iso-